

היום נלמד בעזרת ה':

קידושין דף נח

אשכחינהו מר יהודה: מר יהודה פגש את רב יוסף ואת רב שמואל בנו של רבה בר בר חנה, בפתח בית מדרשו של רבה, והוא שאל אותם: רבי שמעון סובר שהמקדש אשה בבשר חולין שנשחטו בעזרה מקודשת. מוכח שרבי שמעון סובר שהאיסור לשחוט חולין בעזרה הוא רק מדרבנן וכמובן שגם איסור ההנאה הוא רק מדרבנן, וזאת משום גזירה שלא יחשבו שהחולין שנשחטו בעזרה הם בעצם קרבנות שנפסלו לאחר השחיטה ולא זרקו את דמם על המזבח (הנקראים 'פסולי המוקדשין' והם אסורים בהנאה), ויסברו שמותר להנות מהם. אבל קשה על כך מהברייתא:

ורמינהו רבי שמעון אומר וכו' וכן חיה שנשחטה בעזרה: מוכח שאיסור חולין שנשחטו בעזרה הוא מדאורייתא. כי אם האיסור הוא רק מדרבנן מדוע חיה שנשחטה בעזרה תשרף ולא מספיק לה קבורה? ניחא בהמה שנשחטה בעזרה תישרף - גזירה שלא יחשבו שהיא קודשים פסולים (שדינם צריך להיות בשריפה) ויסברו שהדין לקבור אותם במקום לשרוף אותם. אבל חיה שאינה זומה לקרבן מדוע גזרו עליה? [ואי אפשר לומר שגזרו עליה משום בהמה. כי זו 'גזירה לגזירה': גזירה חיה אטו בהמה, וגזירה שריפת חולין שנשחטו בעזרה אטו פסולי המוקדשין שלא יחשבו שהם בקבורה - תוס' בחולין].

אלא בהכרח שהאיסור של חולין שנשחטו בעזרה הוא מדאורייתא. ורבנן גזרו לשרוף את בהמת חולין שנשחטה בעזרה גזירה אטו פסולי המוקדשין שלא יחשבו שדינם בקבורה. וגזרו גם על חיה שתישרף כי לא חילקו חכמים בגזרותיהם [ואין כאן 'גזירה לגזירה' אלא רק גזירה אחת של שריפת חולין שנשחטו בעזרה בין בהמה ובין חיה - תוס' שם].

אישתיקו. אתו לקמיה וכו': כשהם שמעו את השאלה הם נשתתקו, ובאו לשאול את רבה. אמר להם רבה: קנטרן (הרגיל לחלוק על חביריו) השתיק אתכם. כי מה שאמר רבי שמעון שהמקדש בחולין שנשחטו בעזרה מקודשת - מדובר שלאחר

השחיטה נמצאה הבהמה טריפה. ורבי שמעון לשיטתו ששחיטה שאינה ראויה לאכילה לא שמה 'שחיטה' לענין חיוב או איסור, כגון כיסוי הדם או איסור חולין שנשחטו בעזרה. ולכן השוחט בהמה שניכר עליה שהיא טריפה או שלאחר החיטה התברר שהיא טריפה - היא מותרת בהנאה, וממילא יכול לקדש בה אישה.

*

למדנו במשנה שאם מכר את הערלה, כלאיים, וכו' - האיסור הנאה לא עובר לכסף, ולכן אם קידש בכסף הקידושין חלים. הגמרא מבארת את המקור לכך.

כל שאתה מהייה הימנה הרי הוא כמוהו: בעבודה זרה כתבה התורה לשון 'והיית' ללמד שכל דבר שתעשה ממנה יהיה דינו כמותה. כמו שהיא אסורה בהנאה כך גם דמיה. ודוקא בעבודה זרה נאמר כן אבל לא בשאר איסורים שבתורה.

קושיא: ונילף מינה: מדוע לא נלמד מעבודה זרה לשאר איסורים? והתשובה שגם בפירות שמייטה נאמר שהקדושה עוברת לדמים (אם מכר את הפירות), ונמצא שיש כאן שני כתובים הבאים כאחד שאין מלמדין.

אי מה קודש תופס את דמיו ויוצא לחולין וכו': אם שביעית נלמדת מקודש - אם כן נלמד מקודש שאמנם הדמים נתפסים בקדושה אבל הקודש עצמו יוצא לחולין, וכך גם יהיה בפירות שביעית. ומדוע הדין הוא שפירות שביעית שנמכרו - הפירות נשארים באיסורם לעולם והקדושה עוברת לכסף?

והתשובה: שנאמר 'תהיה' ללמד שהיא נשארת בהוויתה, כלומר הפירות נשארים במצב של הקדושה שלהם.

כיצד לקח בפירות בשר: הפירות עצמם נשארים בקדושה וכן הדבר האחרון שהם הוחלפו בו נשאר קדוש, כי הקדושה עברה גם אליו. אמנם כל ההחלפות שנעשו באמצע אינן קדושות, כי באופן עקרוני כאשר נעשית החלפה הקדושה עוברת לדבר הבא, ורק בפירות השביעית עצמם נאמר דין מיוחד שישארו בהווית קדושתם למרות ההחלפה.

הניחא למאן דאמר אין מלמדין: כל הנ"ל טוב רק למ"ד שני כתובים הבאים כאחר אין מלמדין, אבל למ"ד שכן מלמדין מדוע לא לומדים מעבודה-זרה ושביעית לשאר איסורים?

מיעוט כתיבי: יש מעוט מיוחד בעבודה-זרה שדוקא היא תופסת את דמיה ולא איסורים אחרים, וכן יש מיעוט מיוחד בשביעית שדוקא היא תופסת את דמיה.

משנה: ובמתנות: במתנות כהונה הניתנות לכהן משחיטת בשר, והם: הזרוע הלחיים והקיבה.

ואפילו ישראל: לא רק כהן יכול לקדש במעשרות ומתנות כהונה, אלא גם ישראל יכול לקדש בהם. כי לישראל יש 'טובת הנאה' לתת לאיזה כהן או לוי שיבחר, ובטובת הנאה הזו הוא מקדש את האשה כשהוא נותן לה את המעשרות או המתנות כהונה. (כך ההבנה במשנה בהוא אמינא).

גמרא: אמר עולא טובת הנאה אינה ממון: אינה נחשבת 'ממון' שניתן לקדש בו אשה.

אמר ליה הכא בישראל שנפלו לו טבלים: לא מדובר בטובת הנאה (למי לתת את התרומה), שבאמת אינה נחשבת לממון. אלא בישראלי שיש לו תרומה השייכת לו שהוא מוכר אותה לכהנים, ולכן היא נחשבת לממון גמור.

והמקרה הוא: סבא שלו מצד האמא הוא כהן, והסבא נפטר והוריש לנכד פירות טבל שלא הופרשו מהם תרומה. והתנא של משנתנו סובר ש'מתנות שלא הומרו כמי שהורמו דמיון'. כלומר הסבא הכהן היה אמור להפריש תרומה מהפירות ולקחת אותה לעצמו. ואפילו שהוא לא עשה זאת, מכיון שהפירות עומדים להיתרם הרי זה כאילו שכבר הורמה התרומה מהם וזכה בה הסבא הכהן, וממילא לאחר שהוא נפטר הוא הוריש את התרומה לנכדו הישראלי שזכה בה והוא מוכר אותה לכהנים.

א"ל הוצאה את: אמר רב הונא לרבי חייא בר אבין 'הוצאה את'. ומיד הגמרא תבאר מה הכוונה.

איכסיף. הוא סבר וכו': התבייש רבי חייא בר אבין משום שהוא הבין שכוונת רב הונא לומר לו 'אתה מוצא מהשמועה הזו' כלומר אתה עומד בחוץ ולא חכם בסוגיא הזו. פירוש נוסף: מלשון 'הוצא ודפנא', דהיינו: 'אתה קוצץ קנים בשדה'..

א"ל הכי קאמינא: כך התכוונתי לומר לך: רב אסי מהעיר 'הוצל' לומד כמותך את המשנה שלנו.

נימא כתנאי: נחלקו התנאים האם טובת הנאה נחשבת 'ממון' או לא.

הגונב טבל מחברו, לדעת רבי - משלם לו את דמי הטבל והמעשר והתרומה שבתוכו, ולדעת ר' יוסי בר' יהודה - משלם לו רק את דמי החולין שבטבל, לפי שאם הגנב יתבע ממנו את דמי התרומה והמעשר הוא יכול לומר לו 'אין לי עסק אתך, שהרי זה שייך לכהנים', ואם יבוא הכהן לתבוע ממנו את התרומות והמעשרות הוא יכול לומר לו 'אני אתן אותם לכהן אחר', ולכן הגנב צריך לשלם לו רק את דמי הטבל ולא את דמי המעשר, לפי שהוא הפסיד אותו רק בטבל.

מאי לאו וכו': אולי נאמר שהם חלקו האם טובת הנאה נחשבת ל'ממון' או לא, שלדעת רבי היא נחשבת ל'ממון' ולכן על הגנב לשלם לו גם את דמי התרומה והמעשר, ולדעת ר"י בר' יהודה אינה נחשבת ל'ממון' ולכן לא צריך לשלם לו.

דחייה: לא: כולם סוברים שטובת הנאה אינה 'ממון', ומדובר כאן שהוא גנב טבל שנפל לו בירושה מסבו הכהן, לדעת רבי - הרי זה כאילו כבר הורמו התרומות והמעשרות מתוך הטבל וכבר זכה בהם סבו הכהן, ונמצא שהם שייכים לנגנב ולכן על הגנב לשלם לו את דמיהם, ולדעת ר"י בר' יהודה - אין זה נחשב שהתרומות והמעשרות הורמו מהטבל ועל הירוש לתתם לכהן, וא"כ יש לו בהם רק טובת הנאה, וטובת הנאה אינה 'ממון'.

ואיבעית אימא: דחייה באופן אחר: כולם סוברים שכאילו כבר הורמו התרומות והמעשרות מתוך הטבל וטובת הנאה אינה 'ממון', ולא מדובר כאן בטבל שנפל לו מסבו הכהן אלא בטבל שגדל אצלו, והם נחלקו בדברי שמואל שאמר 'חיטה אחת פוטרת את הכרי' כלומר אפשר להפריש רק חיטה אחת מתוך הכרי כדי להוציאו מידי טבל, ומשום כך יכול בעל הטבל לומר לגנב 'כל מה שגנבת שייך לי, שהרי הייתי יכול להפריש תרומה רק חיטה אחת'. רבי סובר כשמואל ולכן עליו לשלם לו את דמי הטבל והמעשר והתרומה שבתוכו, ור"י בר' יהודה לא סובר כשמואל אלא סובר שעליו להפריש תרומה כשיעור, ולכן אינו יכול לתבוע מהגנב את דמי התרומה.

ואיבעית אימא דכולי עלמא לית להו דשמואל: דחייה באופן אחר: כולם לא סוברים את דברי שמואל, ולכן לדעת ר"י בר' יהודה הגנב פטור מתשלומי התרומה, ורבי סובר שחכמים קנסו את הגנב שלא ירוויח מגניבתו ולכן עליו לשלם לנגנב גם את דמי התרומה.

ואיבעית אימא דכולי עלמא אית להו דשמואל: דחייה באופן אחר: כולם כן סוברים את דברי שמואל, ולכן לדעת רבי הגנב חייב מתשלומי התרומה, ור"י בר' יהודה סובר שחכמים קנסו את הנגנב על כך שהשהה את הפירות כשהם טבל, לפי שהיה עליו להפריש תרומה מיד, ולכן הגנב פטור מלשלם את דמי התרומה.

*

תנן, המקדש בתרומות וכו': למדנו במשנתנו - המקדש בתרומות ובמעשרות וכו' מקודשת, ואפילו ישראל.

קושיא: ורמינהו: והרי למדנו במשנה במס' בכורות - דיין הנוטל שכר כדי לדון, דיניו בטלים. הנוטל שכר כדי להעיד, עדותו בטלה. הנוטל שכר כדי להזות מי חטאת (= מים שיש בהם אפר פרה אדומה, הזאה זו מטהרת טמא מת) או כדי לקדש מי חטאת (= להכניס את אפר הפרה במים), מימיו מים סרוחים כמו מי מערה, והאפר של הפרה הוא כמו סתם אפר. ע"כ המשנה שם. וא"כ קשה שבמשנתנו מבואר שאפשר לקדש אשה במי חטאת ואפר פרה לפי שיש להם ערך ממוני, ואילו במשנה במס' בכורות מבואר שאסור ליטול שכר עבור זה.

אבי מתרץ: משנתנו עוסקת שאפשר לקדש אשה בשכר שטרח והביא את האפר ממקום רחוק, ובשכר שטרח למלא מים, שכיון שמעשים אלו יש בהם טרחה לא הטיילה עליו התורה לעשות זאת בחינם, ומותר לו ליטול עבור זה שכר, ולכן יכול לקדשה עבור מעשים אלו שעשה עבורה (= שעשה לה בחינם ולא לקח לה כסף), אבל המשנה במס' בכורות עוסקת במקרה שיש לו כבר אפר מעורב עם מים, והוא לוקח שכר על כך שמזה ומקדש שאין בזה טרחה, ועליו לעשות זאת בחינם.

דיקא נמי: וכך גם מדויק מכך שמשנתנו אמרה 'במי חטאת ובאפר פרה', דהיינו שהאפר והמים אינם מעורבים זה בזה, אלא טרח והביא מים ואפר, ואילו המשנה במס' בכורות אמרה 'להזות ולקדש', דהיינו שהם כבר מעורבים זה בזה.

הדרן עלך איש מקדש

פרק שלישי. משנה: האומר לחבירו: אדם ששלח שליח שיקדש עבורו אשה פלונית, והלך השליח וקידשה לעצמו, מקודשת לשליח.

וכן הדין באומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלושים יום וכו', ולכן אם האשה היא ישראלית והתקדשה לכהן בתוך השלושים יום, הרי היא אוכלת בתרומה כדין אשת כהן.

מעכשיו וכו': אדם שאמר לאשה 'הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלושים יום', ובא אדם אחר וקידשה בתוך השלושים יום, הרי היא ספק מקודשת ואסורה על שניהם ועל כל העולם [אמנם אם אחד מהם נתן לה גט היא מותרת לשני, ואם שניהם נתנו לה גט היא מותרת על כולם], ולכן אם האשה היא ישראלית והתקדשה לכהן או שהיא כהנת והתקדשה לישראל אינה אוכלת בתרומה מספק.